

УДК 33.201

Гудзь М.В.

д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ МІСТА

У господарському комплексі міста Запоріжжя накопичились певні диспропорції структурного характеру та невідповідність даної структури вимогам ринкової економіки, а наявні регіональні та міські програми розвитку не дозволяють повною мірою збалансувати структуру економіки, що зумовлено переважною їх спрямованістю на вирішення завдань розвитку регіону без охоплення аспектів економічного потенціалу. Прикладом структурних змін у господарському середовищі промислових міст подає нам Європа – Англія, Голландія, Бельгія, Чехія та ін. Так, відоме своїм промисловим статусом чеське місто Острава та її передмістя Бартовіце упродовж ХІХ - ХХ ст.. називались не інакше як «сталеве серце республіки» з їх шахтами, металургійними і коксохімічними заводами. Наслідком пріоритетного розвитку індустріальних галузей, крім іншого, стало і донині захворювання астмою понад 30% дітей дошкільного віку.

З 1994 по 2008 рр. нерентабельність видобутку вугілля, конкурентні фактори поступово призвели до банкрутства та закриття доменного виробництва. Для уникнення колапсу розвитку міста та соціальної напруги у якості реструктуризаційних змін була запропонована концепція культурного міста, суть якої зводилась до того, що основним рушійним фактором розвитку економіки міста має стати культура та опанування мешканцями нової економіки, економіки культури. Яким чином це вдалося реалізувати? Шляхом розробки і реалізації програму реструктуризації промислового сектору міста, перш за все, на основі промислового туризму. Так, Вітковицький металургійний комбінат, найбільше і колись єдине в Чехословаччині підприємство повного циклу - з шахтою на території, коксохімічним виробництвом, цехами з випуску чавуну, сталі, прокату чорних і кольорових металів, трубами, обладнанням для металургійної та хімічної промисловості, де в кращі роки було зайнято 40000 робітників і службовців, змінив концепції розвитку з пам'ятника індустріальної епохи в простір туристичного й інвестиційного розвитку [1].

Наприклад, серед остравських студентів був оголошений конкурс на кращу ідею щодо використання старих будівель і промислових споруд по-новому. Колектор для доменного газу перероблений в концертний зал на 1500 місць. Приміщення електростанції стало бюджетним готелем, приймаючого туристів. Насосна перетворена на музей техніки. Склад коксових батарей використовується як винний погріб. Шахта «Глибинна» стала майданчиком, на якому показують свої постановки європейські театри. Величезна піраміда доменної печі перетворена на оглядовий майданчик, на верхотуру якої ходитиме скляний ліфт. В одному з цехів обладнана технічну бібліотеку, а енергоцентральною планується зробити базу для музею індустріалізації. На території Вітковицького заводу щорічно проходить фестиваль «Кольори Острави», який збирає десятки тисяч туристів і всесвітньо відомих музикантів. В Оставі проходять міжнародні та національні виставки, конференції, форуми, відкриваються галереї. Спільні інвестиції Чехії та ЄС у розвиток Острави за останні 8 років склали понад 500 млн. Євро для фінансування проектів зеленої екології, охорони здоров'я, озеленення міста, розвитку його інфраструктури, створення IT-майданчиків.

Досвід реструктуризації промислового потенціалу Острави дозволяє зробити важливі для промислових міст, особливо Запоріжжя висновки. По-перше, рушійною силою змін вис тупає громада, активні мешканці міста. За оцінкою відомих зарубіжних фахівців, достатньо 1 % активних мешканців громади, щоб ініціювати та запустити поступ реформ [2, с.131]. По-друге старопромислові міста вимушені робити новачі структурного характеру у міське господарському середовищі, інакше вони втратять не лише конкурентні переваги, але й відтік мешканців у більш сучасні міста з

наступним занепадом. Адже експертами у сфері регіонального розвитку минулої Ради з вивчення продуктивних сил визначалось у 2007 р., що на найближчу перспективу «Роль Донецького та Придніпровського регіонів в економічному просторі країни, скоріше за все, перестане бути безумовно лідерською, за негативних умов розвитку вони можуть частково і далі втрачати свої позиції» [3, с.23]. По-третє, вектор трансформування задають технологічні уклади 4 покоління, що потребує зміни свідомості бізнесу, економічного патріотизму. Інструментами такого поступу можуть і повинні виступати мережеві форми ведення бізнесу, кластери бізнесу і науки, венчурні фірми, технопарки, бізнес-інкубатори для самореалізації підготовленої освіченої молоді.

По-четверте, має змінитися кардинально підхід до муніципального управління. Цілком очевидно, що для реалізації програми структурних реформ необхідна розробка логічної моделі самої процедури виконання програми, яка включає елементи прийняття управлінських рішень: 1) організаційна структура, 2) координація дій, 3) обмін інформацією, 4) система заохочення й контролю. Ці рішення приймаються в організаційному контексті, складовими якого є: 1) влада, 2) культура, 3) керівництво й 4) здатність управляти змінами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранюк А. Как Чехия пытается решить проблемы упадочных промышленных регионов. Газета «Прав. Да», №55 (421) 27.11.2014 г.
2. Лэндри Ч. Креативный город. М.: Издательский дом «Классика-XXI», 2005. 399 с.
3. Трансформація економічного простору України: стан та проблеми / [Л.Г. Чернюк, Д.М. Клиновий та ін.] за ред. д.е.н., проф. Чернюк Л.Г. К. : Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007. 46 с.